

Kā sagatavot labu pieteikumu tiesai?

Andris Tauriņš, ZAB "SORAINEN", zvērināts advokāts

<https://www.itiesibas.lv/raksti/tiesvedibas/tiesvedibas/ka-sagatavot-labu-pieteikumu-tiesai/17537>

Būtībā likumā jau paredzētas visas nepieciešamās sastāvdaļas, kam jābūt prasības pieteikumā, lai tiesa to pieņemtu un ierosinātu lietu. Taču jebkurš pieredzējis tiesvedību advokāts pateiks, ka ar likumā noteikto vien nepietiek.

Raksta līdzautors Toms Vilnis, ZAB "Sorainen", zvērināta advokāta palīgs

Pirms sākt rakstīt pieteikumu, kārtīgi jāizvērtē, vai vispār ir vērts tiesāties. Izredzes uzvarēt tiesvedībā nekad nevar noteikt ar matemātisku precizitāti, taču par mērauklu var noderēt pozitīva atbilde uz diviem jautājumiem:

- Vai likums konkrētajā gadījumā paredz personai tiesības prasīt no atbildētāja kādu rīcību vai atturēties no tās?
- Vai prasītājam ir pierādījumi, lai pamatotu pieteikumā minētos apgalvojumus?

Pirmkārt, jāvērtē, vai likums ir prasītāja pusē. Ja likumā skaidri paredzēts, ka pieteikuma iesniedzējam attiecīgajā situācijā ir tiesības, piemēram, uz parāda vai zaudējumu piedziņu, tad vēl jāizpēta tiesu prakse. Iespējams, tiesu praksē jau bijis līdzīgs gadījums, kas vēl uzskatāmāk pierādīs prasības tiesības vai tieši pretēji – to, ka konkrētajā gadījumā likums jātulko vai jāpiemēro citādi. Savukārt tiesu prakses neesamība par kādu strīdīgu jautājumu var padarīt prasības izredzes neprognozējamās.

Otrkārt, jāvērtē, vai pieteikuma iesniedzējam ir pierādījumi, lai pamatotu savu prasību, un kādi tie ir. Tas vien, ka likums un tiesu prakse ir prasītāja pusē, vēl nenozīmē, ka lieta jau ir uzvarēta. Abām tiesvedības pusēm jāpierāda savi apgalvojumi ar pierādījumiem. Proti, ja pieteikumā norādīts, ka atbildētājs ir nodarījis zaudējumus prasītājam, tad šādi zaudējumi būs jāpamato ne tikai ar likuma normām, bet arī pierādījumiem. Likums noteic vairākus pierādīšanas līdzekļus. Atkarībā no situācijas kāds konkrēts pierādīšanas

līdzeklis var būt uzticamāks ziņu avots nekā citi. Vairumā gadījumu ar rakstveida pierādījumiem būs vieglāk pierādīt savus apgalvojumus, nekā ar liecinieku liecībām.

Tiesvedība maksā naudu, un pat veiksmīga iznākuma gadījumā visu iztērēto naudu var arī neatgūt. Bez papildu izdevumiem jāreķinās arī, ka tiesāšanās var aizņemt daudz laika abām pusēm, jo īpaši, ja tiesas nolēmumi tiek pārsūdzēti vairākās instancēs. Tāpēc, ja pieteikums ir pamatojams ar likumu un pierādījumi ir pietiekami, jāsaprot, vai potenciālais ieguvums no tiesvedības būs lielāks nekā izdevumi. Protams, praksē nereti tiesvedības tiek uzsāktas principiālu iemeslu dēļ, kur izdevīguma aprēķinam nav nozīmes.

Kādam jābūt prasības pieteikumam?

Pieteikumam jābūt pēc iespējas konkrētākam, un tā saturam jābūt izkārtotam loģiski pārskatāmā secībā. Rakstot pieteikumu, jāpatur prātā tā mērķis, proti, prezentēt tiesai juridisku strīdu un tā tiesisko risinājumu. Tāpat jāpatur prātā, ka tiesas ir noslogotas un vienlaikus izskata vairākas lietas. Attiecīgi pieteikumam nevajadzētu būt pārmērīgi apjomīgam, jo pastāv risks, ka tiesa nepieņems kādu būtisku faktu vai juridisku argumentu. Pieteikumam nevajadzētu būt arī sarežģītam. Jāievēro princips – jo īsāk un vienkāršāk, jo labāk.

Praksē pieņemts pieteikumu sākt ar tiesas un pušu rekvizītiem. Būtiski pārlicināties, ka pieteikumā ietverti visi likumā paredzētie rekvizīti. Pēc rekvizītiem parasti seko divas apjomīgākās sadaļas – lietas faktiskie apstākļi un pieteikuma juridiskais pamatojums.

Kā jāraksta lietas faktiskie apstākļi?

Lietas faktisko apstākļu mērķis nav izklāstīt tiesai visu, ko prasītājs zina vai domā par strīda situāciju vai atbildētāju, bet gan paskaidrot strīda būtību un norādīt faktiskos apstākļus, pie kuriem izpildās tiesību normas un ar kuriem pamatoti lūgumi tiesai. Rakstot lietas faktiskos apstākļus, jāizvairās no subjektivitātes vai apgalvojumiem, kurus prasītājs nevar pierādīt. Īpaši vajadzētu izvairīties no atbildētāja personības raksturojuma, ja tam nav nekāda sakara ar lietas būtību. Lai arī civilprocess notiek sacīkstes formā, to nevajadzētu īstenot ar vienpusīgiem un sagrozītiem faktiem, bet gan ar faktoloģiski un juridiski pamatotiem argumentiem. Minētie ieteikumi ir svarīgi, jo citādi pieteikums var radīt neprofesionālu un neobjektīvu iespaidu.

Labā prakse ir pie faktiskajiem apstākļiem pielikt atsauces (zemsvītras vai iekavās) uz konkrētiem prasības pieteikuma pielikumiem, kas pamato attiecīgo apgalvojumu, lai atvieglotu gan tiesas, gan prasītāja darbu, kad lieta tiks izskatīta tiesas sēdē.

Kā jāraksta pieteikuma juridiskais pamatojums?

Pieteikuma juridiskais pamatojums ir sadaļa, kurā prasītājs vai tā advokāts var izpausties ar savām juridiskajām zināšanām. Atsaucoties uz likumu, nav vēlams pārmērīgi vārds vārdā citēt tiesību normu tekstus. Likumi ir publiski pieejami un pastāv princips, ka tiesa zina likumu. Juridiskas problēmas (kāzus) parasti risina pēc formulas:

- tiesību norma paredz, ka gadījumā A prasītājam ir tiesības B;
- lietas faktiskie apstākļi atbilst gadījumam A;
- tāvad prasītājam ir tiesības B.

Tas ir tikai elementārs piemērs, un praksē tiesību normas piemērošana var izrādīties diezgan sarežģīts uzdevums. Piemēram, strīdus attiecības var regulēt vairāki likumi, kas turklāt var būt pretrunīgi.

Pašsaprotami, ka juridiskais pamatojums pamatā sastāv no atsaucēm uz likumu, bet ieteicams paskaidrot sarežģītāku tiesību normu piemērošanu arī ar tiesu praksi un tiesību zinātnieku skaidrojumiem (doktrīnu). Tiesu prakse un doktrīna ir principā obligāta gadījumos, kad tiesību norma satur atklātus juridiskus jēdzienus (ģenerāklauzulas), piemēram, “krietns un rūpīgs saimnieks” vai “būtisks kaitējums”, kuriem likumā apzināti nav sniegts konkrēts un izsmeļošs skaidrojums. Citējot tiesu praksi un doktrīnu, ieteicams to kārtīgi pārzināt un neizraut atsevišķas frāzes no konteksta.

Protams, jāpatur prāta, ka pieteikums nav zinātnisks pētījums par kādu teorētisku tiesību problēmu, bet gan konkrētas un reālas juridiskas problēmas praktisks risinājums. Līdz ar to pieteikumu nevajadzētu piesātināt ar atsaucēm uz tiesu praksi un doktrīnu, ja šādas atsauces nedod kādu pievienoto vērtību. Tas jo īpaši attiecas uz gadījumiem, kad prasītājs atsaucas uz tiesību normām, kuru teksts papildu paskaidrojumus neprasa.

Kā rakstīt lūgumus tiesai?

Pieteikuma obligāta sastāvdaļa ir prasības priekšmets un prasījumi. Piemēram, lietā par nodarītiem zaudējumiem prasības priekšmets ir zaudējumu piedziņa, savukārt prasījumi var būt vairāki – konkrēta maksājamā summa, likumisko procentu maksājumi. Tāpat prasījums var būt arī, piemēram, otras puses mantas apķīlāšana, lai nodrošinātu sprieduma izpildi.

Prasījumi jeb lūgumi ir rīcība no tiesas, kuru lūdz prasītājs, lai atrisinātu juridisko strīdu. Lūgumiem jābūt precīziem un izpildāmiem. Būtībā lūgumu tekstam jābūt tādām, lai tiesa to varētu iekopēt sprieduma rezolutīvajā (lēmumu) daļā un tiesu izpildītājs to varētu izpildīt.

Tiesa nedrīkst iejaukties prasītāja uzrakstītajos prasījumos un tos labot, pat ja tie norādīti nekorekti. Nepareizi formulēti prasījumi var novest pie noraidītas prasības un zaudētas lietas.

Nereti pieteikumos prasītāji norāda lūgumu ierosināt civillietu vai, piemēram, lūgumu piedzīt no atbildētāja tiesāšanās izdevumus par labu prasītājam. Šādi lūgumi pēc likuma nav obligāti jānorāda pieteikumā, jo tie jau noteikti likumā. Tāpēc tā drīzāk uzskatāma par izplatītu tradīciju, nevis obligātu prasību.

Ko vēl vērts rakstīt pieteikumā?

Lai arī likums to konkrēti neparedz prasību juridiski pamatot, vēlams aprakstīt vairākus procesuālus jautājumus, kā, piemēram, valsts nodevas, kancelejas nodevas un ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu apmērs un aprēķins, piekritība un piemērojamais likums.

Valsts nodevu un citu maksājumu apmēru un aprēķinu ir vērts aprakstīt, lai pats prasītājs varētu pārliecināties par aprēķina pareizību un lai atvieglotu arī tiesas darbu. Īpaši svarīgi tas ir lietās, kur valsts nodevu ir grūti noteikt, piemēram, ja prasītājs vēlas, lai darījums tiktu atzīts par spēkā neesošu, bet nezina darījuma vērtību. Ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu aprēķināšana arī var izrādīties sarežģīta, ja lietā ir vairāki atbildētāji vai prasības pieteikums un tā pielikumi tiek iesniegti elektroniska dokumenta formā. Nereti tieši nepareiza valsts nodevas vai ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu aprēķināšana ir pamats pieteikuma atstāšanai bez virzības.

Piekritība un piemērojamais likums ir būtiski jautājumi gadījumos, kad atbildētājs ir persona, kuras dzīvesvieta, atrašanās vieta vai juridiskā adrese nav Latvijā. Šādās situācijās prasītājam pirms prasības pieteikuma sagatavošanas būtu jānoskaidro, vai prasība vispār ir ceļama Latvijas tiesā un vai piemērojams Latvijas likums. Šī iemesla dēļ vēlams līgumos vienoties par darījumam piemērojamo likumu un tiesu, kurai būs piekritīgi no līguma izrietošie strīdi.

Pie procesuālajiem jautājumiem obligāti jānorāda ziņas par mediācijas izmantošanu strīda risināšanai pirms vēršanās tiesā. Mediācija ir brīvprātīgs ārpus tiesas strīda risināšanas process, kuru tiesa pusēm nevar uzspiest. Līdz ar to prasītājs pieteikumā var norādīt, ka nav izmantojis mediāciju strīda risināšanai pirms vēršanās tiesā un nevēlas to darīt. Protams, lai nepamatoti nenoslogotu tiesas, katru juridisku strīdu vispirms vajadzētu atrisināt sarunu ceļā.

Pieteikuma pašās beigās jānorāda pievienoto dokumentu saraksts, kurā uzskaitīti gan obligātie pielikumi (valsts nodevas un citu maksājumu apliecinājošie dokumenti, prasības

pieteikuma noraksts, pilnvaras u. tml.), gan arī pielikumi, kas pierāda prasības pieteikumā izteiktos apgalvojumus (pierādījumi). Pielikumu eksemplāru un lapu skaits nav obligāti jānorāda, bet praksē tas nereti tiek darīts, lai varētu pārbaudīt, vai visi pielikumi ir lietas materiālos.

Kas ir labs prasības pieteikums?

Labs prasības pieteikums ir tāds, kuru izlasot, tiesai ir skaidri saprotami lietas faktiskie apstākļi un prasītāja pozīcija. Tādam pieteikumam ne tikai jāatbilst visām likuma prasībām, bet arī jābūt konkrētam un loģiskam. Visiem apgalvojumiem jābūt pierādāmiem, un prasījumiem – pamatoti ar likumu, tiesu praksi un doktrīnu.